

POZIČNÍ STUDIE:

Španělské předsednictví
v Radě Evropské unie **2023**

Lukáš **Drobec**
Prathamesh **Deshpande**

Progresivní
analytické
centrum

PAC

ČERVEN **2023**

Progresivní analytické centrum je nezávislý think-tank, který nabízí řešení a návrhy založené na vědeckých poznatcích pro tvorbu progresivní politiky. Centrum podporuje výměnu názorů mezi odborníky, mezioborový dialog a zapojení veřejnosti v České republice i v Evropské unii. Přispívá ke zlepšení porozumění klíčovým společenským, politickým a ekonomickým trendům prostřednictvím kritických analýz, politicky orientovaného výzkumu a rozšiřování informovanosti. Mezi hlavní výzkumné a analytické zájmy patří budoucnost evropské ekonomiky a průmyslu, klimatické změny a energetická politika, sociální spravedlnost, mezinárodní solidarita, bezpečnost a společenská odolnost. Centrum sídlí v Praze a svou činnost zahájilo v roce 2021.

Progresivní analytické centrum, o. p. s. je právnickou osobou - obecně prospěšnou společností založenou podle práva České republiky, IČO: 03527531, se sídlem Salvátorská 931/8, Staré Město, 110 00 Praha 1, Česká republika, zapsaná v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném Městským soudem v Praze, oddíl O, vložka 1361.

ÚVOD

Španělsko bude od svého vstupu do evropských integračních struktur v roce 1986 předsedat Radě Evropské unie (dále jen “Rada EU” a “EU”) již popáté, od prvního červencového dne tohoto roku společně s Belgií a Maďarskem. Španělsko je strategicky významná země, silný politický, ekonomický i vojensky vybavený aktér. Vláda Pedra Sáncheze tak může využít potenciál a pomoci k dynamičtějšímu vývoji evropské politiky. Po vypuknutí války na Ukrajině v únoru 2022 čelí Evropská unie mnoha krizím, zejména energetické a bezpečnostní. Výzvy čekají i na hranicích se severní Afrikou, kde může EU najít možnost energetických alternativ k eliminaci své závislosti na Rusku. Novou zahraničně-politickou strategii lze najít i v Latinské Americe, kde EU může posílit svůj vliv a stát se globálnější aktérem. Mimo jiné Španělsko čekají ke konci prvního měsíce předsednictví v Radě EU předčasné parlamentní volby, vyhlášené premiérem Sánchezem jako reakce na rostoucí pravicový vliv v zemi.

OBSAH

ÚVOD	2
EVROPSKÉ ZÁLEŽITOSTI	3
OBRANA A BEZPEČNOST	3
EKONOMIKA A TECHNOLOGIE	3
KLIMATICKÉ VÝZVY	5
LATINSKÁ AMERIKA	6
NOVÉ PŘÍLEŽITOSTI V NOVÉ ÉŘE	6
ŠPANĚLSKO-MEXICKÉ VZTAHY	7
ČÍNA A JEJÍ VLIV V LATINSKÉ AMERICĚ	8
ZÁVĚR A DOPORUČENÍ	9
ZDROJE	10

EVROPSKÉ ZÁLEŽITOSTI

První debaty o prioritách španělského předsednictví začaly již v září roku 2022 v Praze, několik dní před Pražským summitem.⁽¹⁾ Na setkání mezi španělskými velvyslanci a španělským ministrem zahraničních věcí, EU a kooperace, Josém Manuelem Albaresem, byly představeny první náčrtý španělského předsednictví. Albares se vyjádřil k ruské agresi na Ukrajině a k následkům pandemie COVID-19, přičemž u obou témat zdůraznil jednotu a solidaritu zemí EU.⁽²⁾

OBRANA A BEZPEČNOST

Kromě hrozeb na východních hranicích Evropy čelí Španělsko hrozbám i směrem od svých jižních hranic. V posledních letech investovala španělská vláda do obrany přes 12 mil. EUR, čímž se obrana stala druhou nejvíce investovanou agendou před zahraničními záležitostmi (81 mil. EUR).⁽³⁾

U jižního sousedství se Španělsko může zabývat například namířením pozornosti k bezpečnostní stabilitě ve Středozemním moři a oblasti severní Afriky. Priority jsou prosazovány i v oblastech jako je Sahel či Guinejský záliv. V Africe pak Španělsko působí i jako vlivný hráč v rámci Severoatlantické aliance (NATO), čehož může využít k rozvoji v námořní obraně, posílení boje proti terorismu, „rozšíření vzdušných a námořních

kapacit a podpořit námořní mise v rámci Guinejského zálivu.“⁽⁴⁾ Španělské zájmy ale nebudou omezeny pouze na evropsko-africký formát. Lákavá je (jak pro EU tak i Španělsko) taktéž oblast Indo-Pacifiku, a to nejen z hlediska obrany, ale také v oblasti obchodu.⁽⁵⁾

V kontextu aktuálního dění na Ukrajině má Španělsko v rámci svého předsednictví možnost upevnit a rozšířit vztahy mezi EU a NATO a především s americkým partnerem. Pro EU to znamená zejména udržet transatlantické vztahy v obraně proti Rusku, přičemž americké straně navíc hrozí v posledních letech i bezpečnostní hrozba ze strany Číny. Celistvost EU-NATO je zároveň jedním z klíčových bodů probíhající Evropské strategické autonomie⁽⁶⁾, které vzrostla pozornost zejména po vypuknutí konfliktu na Ukrajině. Španělsko má navíc v rámci tohoto konfliktu šanci rozšířit svůj vojenský potenciál, a to například rozšířením vojenského průmyslu v oblasti kybernetické obrany a v námořní a protivzdušné obraně.⁽⁷⁾

EKONOMIKA A TECHNOLOGIE

Španělsko v současné době zastává silnou pozici i na ekonomické úrovni. Přes ekonomické dopady způsobené pandemií COVID-19 nebo válkou na Ukrajině je Španělsko na 13. místě z šedesáti největších ekonomik světa. Před ním se drží země jako Velká Británie, Francie, nebo Německo.

Z hlediska světového brandingu bylo Španělsko zařazeno v rámci *Nation Brands 2022* na celkovém 11. místě, kdy tato pozice je hodnocena dle tzv. „*Global Soft Power Index*“⁽⁸⁾ hodnotícího zemi podle „*technologické úrovně, nebo správy ekonomických záležitostí*.“⁽⁹⁾

Na druhou stranu je v rámci G7 pozice Španělska slabší. Zlepšit se může např. posílením technologické kapacity, ekonomického prostředí a dalších odvětví, což se naskytuje jako vhodná příležitost pro nadcházející předsednictví ve druhé polovině roku 2023.⁽¹⁰⁾

(1) Setkání 40 evropských lídrů dne 5. října 2022 v Praze k příležitosti českého předsednictví v Radě EU.

(2) “Albares avanza a los embajadores europeos de la UE los ejes de la Presidencia Española en 2023”, La Moncloa, <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/exteriores/Paginas/2022/120922-albaresembajadores.aspx>, (staženo 1. 5. 2023).

(3) Ángel Badillo, Carmen González Enríquez, Ignacio Molina, Jorge Tamames, “España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos de influencia e imagen exterior”, Real Instituto Elcano, č. 87 (23. prosince 2022): 3, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari87-2022-badillo-gonzalez-molina-tamames-espana-en-el-mundo-2023-influencia-imagen-exterior.pdf> (staženo 10. dubna 2023).

(4) Enrique Feás, Raquel García Llorente, Ignacio Molina, Luis Simon, Jorge Tamames, “España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos de política europea”, Real Instituto Elcano, č. 86 (23. prosince 2022): 6, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari86-2022-feas-garcia-molina-simon-tamames-espana-en-el-mundo-2023-politica-europea.pdf> (staženo 18. dubna 2023).

(5) Feás, Llorente, Molina, Simon, Tamames, España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos de política europea, 6.

(6) European Parliament, “EU Strategic Autonomy 2013-2023”, EU Strategic Autonomy Monitor (červenec 2022): 10, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BRI\(2022\)733589_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BRI(2022)733589_EN.pdf) (staženo 22. 11. 2022).

(7) Feás, Llorente, Molina, Simon, Tamames, España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos de política europea, 6.

(8) Badillo, Enríquez, Molina, Tamames, España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos de influencia e imagen exterior, 5.

(9) Ibid., 5.

(10) Ibid., 5.

Pro upevnění ekonomické stability muselo Španělsko bojovat například proti vysoké inflaci. Ceny energií vzrostly trojnásobně, což bylo dle expertů způsobeno jak postpandemickými následky, tak válkou na Ukrajině. Proto bude Španělsko v boji proti takovým výzvám nejspíše nuceno pokračovat ve své expanzivní fiskální politice.⁽¹¹⁾

Na evropské úrovni bude Španělsko řešit ještě složitější problémy. Jednou z priorit bude např. otázka revize Paktu stability a růstu spolu s jeho novým fondem NextGenerationEU přijatým během pandemie COVID-19. Pakt stability je kvůli válce na Ukrajině stále aktivní. Měl za cíl zmírnit zdravotnické a hospodářské krize na evropské úrovni a původně měl být splněn do roku 2022. Po ruské agresi byl Pakt stability prodloužen, prozatím do ledna 2024.⁽¹²⁾

V rámci Paktu stability a růstu je však špatně nastavený kurz fiskální politiky, který je nevhodný pro současnou finanční situaci. V listopadu minulého roku Evropská komise (EK) představila návrh na reformu fiskálních pravidel, který bude důležitou agendou k projednání v roce 2023, a tudíž i dalším významným tématem pro španělské předsednictví. V novém návrhu EK je cílem přizpůsobit balíček individuálním situacím členských států, a to například „zrušením pravidel snižování dluhu o 1/20 ročně.“⁽¹³⁾ Dále se navrhuje, aby se s EK řešily úpravy Paktu stability a růstu na bilaterální úrovni „dle vzoru fondu NextGenerationEU“⁽¹⁴⁾ včetně rozložení ekonomických plánů rozdělených do období 4 let a schválených Radou EU. Nově EK počítá i se snížením výše pokut v případě nedodržení pravidel, zato ale navrhuje jejich přísnější vymáhání. Především, EK plánuje zvýšit pravomoci jednotlivým členským zemím, jejichž státní instituce by nově volněji kontrolovaly a zacházely se snižováním dluhu dle svých národních potřeb (např. „provádění analýz udržitelnosti veřejného dluhu, plánů korekcí nebo strukturálního primárního salda na konci období“).⁽¹⁵⁾

Pro Španělsko, které jako jedna z prvních zemí představilo své plány obnovy po pandemii COVID19, je návrh EK pozitivním signálem. Zemi by přinesl jednodušší a pragmatičtější fiskální politiku. Prosazení návrhu EK v rámci Rady EU může být ale složité. Odpůrci návrhu EK jsou např. Německo či Francie, nesouhlasící např. s „*automatictějším uplatňováním postupu při nadměrném schodku*.“⁽¹⁶⁾ Pokud se členské země neshodnou na jednotném řešení problému, může se stát, že se implementace nových fondů NextGenerationEU protáhne až do roku 2026.⁽¹⁷⁾

Španělské technologie byly v letech 2020 a 2021 spíše v pozadí. Pro rok 2023 se očekává, že se Španělsko zlepši svou pozici (ze 7. místa) jako digitálně vyspělý stát, a to díky Skupině D9+.⁽¹⁸⁾ Nicméně na evropské úrovni v rámci inovací zastávalo Španělsko až 16. místo z 27 členských států. Nicméně i přes to je Španělsko se svým domácím trhem lákavé, přitahující mnoho digitálních investic. Jejich atraktivita je pokládána především díky schválenému projektu PERTE včetně digitálního portfolia pro letecký průmysl, mikroelektroniky nebo také polovodičů, kterých EU nemá v dnešní době dostatek pro svou autonomní pozici.⁽¹⁹⁾

Cíl ve zlepšení pozice Španělska na úrovni technologií vyplývá i z deseti cílů představených ministrem zahraničních věcí a evropské spolupráce Albaresem.

V centru pozornosti pak budou dva body z deseti zaměřeny na digitalizaci: „*rozvoj vnitřního trhu s pevnější strategickou autonomií a inovací, a podpora evropské digitální agendy*.“⁽²⁰⁾ V jednodušším slova smyslu to bude znamenat dohled nad „*uzavřením několika legislativních spisů jako ,Evropská digitální identita (eIDAS)*“⁽²¹⁾ nebo „*návrh evropského nařízení o ochraně osobních údajů*.“⁽²²⁾ Na starost si španělské předsednictví vezme také několik úkolů odložených stávajícím předsednickým státem Švédskem (např. mezi členskými státy rozporuplný „*návrh nařízení o umělé inteligenci*“⁽²³⁾).

(11) Enrique Feás, Raquel Jorge Ricart, José Pablo Martínez, Miguel Otero Iglesias, Federico Steinberg, “España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos económicos y tecnológicos”, Real Instituto Elcano, č. 80 (20. prosince 2022): 2. <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari80-2022-feas-jorge-martinez-otero-steinberg-espana-en-el-mundo-2023-desafios-economicos-y-tecnologicos.pdf> (staženo 20. dubna 2023).

(12) Feás, Ricart, Martínez, Iglesias, Steinberg, España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos económicos y tecnológicos, 4.

(13) Ibid., 4.

(14) Ibid., 4.

(15) Ibid., 4.

(16) Ibid., 5.

(17) Ibid., 5.

(18) Vedení v evropské digitální politice/Leadership in European Digital Policy.

(19) Feás, Ricart, Martínez, Iglesias, Steinberg, España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos económicos y tecnológicos, 7.

(20) Ibid., 6.

(21) Ibid., 6.

(22) Ibid., 6.

(23) Ibid., 7.

Pro předsednictví v Radě EU má Španělsko ještě výhodu díky své strategické poloze. Může se stát „bránou do Evropy v rámci podmořských kabelových sítí, datových center apod.“⁽²⁴⁾ Taková výhoda byla již využita například při instalaci nejdelšího podmořského kabelu na světě vedoucího přímo přes španělskou Barcelonu nebo projekt DIANA v rámci NATO.⁽²⁵⁾ Taková strategická pozice není pro Španělsko výhodou pouze v rámci digitálního trhu, svého postavení může využít také v energetice, které se věnujeme v samostatné kapitole níže.

Jestliže má Španělsko v plánu podnikat expanzivní strategické kroky v rámci technologického vývoje, na evropské úrovni by mohlo pomoci v pokroku v rámci již započatých (a někdy kontroverzních) digitalizačních strategií. Zároveň by podniknuté strategie významně posunuly EU i v rámci Evropské strategické autonomie.⁽²⁶⁾

KLIMATICKÉ VÝZVY

V současnosti je velkým tématem zelená tranzice evropské energetiky ve spojitosti s bojem proti klimatickým změnám, které se již nyní (zejména ve Španělsku) začínají silně projevovat. I přes velká sucha a omezení dodávek energie od francouzských jaderných elektráren zaznamenala země posun v energetické tranzici. Například v důsledku rostoucích cen plynu po ruské agresi na Ukrajině se španělské domácnosti adaptovaly a transformovaly ve velkém měřítku na obnovitelné zdroje. Silně vzrostl počet domácích solárních panelů. Navíc i bez dodávek francouzské energie dokázalo Španělsko vyvézt svou domácí energii a plyn do Francie. U svého jižního pobřeží pak začalo v minulém roce vyvážet i plyn do Maroka, s nímž jsou dnešní vztahy pro Španělsko složité.⁽²⁷⁾

V jižním sousedství Španělska se na hranicích Maroka a Alžírsku vyskytují mezinárodní pře. Problém započal v konfliktu o oblast Západní Sahary, tedy bývalou

španělskou kolonii. O oblast se začaly zajímat zejména Maroko s Alžírskem.⁽²⁸⁾ V roce 2007 zastávalo Španělsko více neutrální postoj k oblasti, a to ve prospěch Maroka. V roce 2018 ale Španělsko změnilo pohled na situaci, čímž si u Maroka zhoršilo reputaci.⁽²⁹⁾ Problém se zhoršil, když se ke konci minulé dekády Alžírsko začalo projevovat zájem o Západní Saharu.⁽³⁰⁾ Maroko, ve spojitosti se správou Západní Sahary, dostalo záštitu i od USA a Izraele. Alžírsko k tomu začalo více investovat do zbrojení. Španělsko se tak ocitlo de facto v kleštích, což vyústilo ve stažení alžírských diplomatů ze Španělska. Situace je pro Španělsko ztížená zejména kvůli potřebě jednání mezi oběma zeměmi kvůli náhradním dodávkám energií místo ruského dovozu.⁽³¹⁾

Jediným východiskem pro Španělsko bude anulovat dosavadní vztahy s oběma zeměmi a začít svou reputaci budovat znovu. První šance se naskytla již na začátku roku 2023 při setkání marocké a španělské diplomacie v rámci pokusu zlepšit své vztahy. Tento rok má také Soudní dvůr EU vydat „*kasáční rozhodnutí o obchodních a rybářských dohodách mezi EU a Marokem, pokud jde o jejich územní působnost a jejich uplatňování na zdroje Západní Sahary.*“⁽³²⁾

Španělské předsednictví v Radě EU bude tak další příležitostí pro urovnání vztahů se svými arabskými partnery. Pro úspěšnější jednání a lepší vztahy s oběma zeměmi, především s Marokem, bude muset zaznívat jednotnější a jasnější politika ze strany Španělska. Situaci ztěžuje i rychle rostoucí sociální, ekonomické a další problémy arabských zemí, čímž se zejména jižní evropské státy dostávají pod tlak.

Z důvodu bezpečnosti by pak bylo vhodné, aby Španělsko využilo své předsednictví k přesvědčení jak EU, tak i NATO, že hrozba není pouze na východních hranicích, kde právě probíhá válka, ale také na jihu. V zájmu urovnání vztahů s Marokem a Alžírskem by se pak mohl např. podpořit tamní regionální rozvoj.

(24) Ibid., 7.

(25) Zpřístupňuje technologickým inovátorům a inovátorům dvojího užití přístup ke zdrojům NATO, včetně grantového financování, akceleračních programů a cest k přizpůsobení jejich řešení potřebám obrany a bezpečnosti (<https://diana.nato.int/>)

(26) „EU Strategic Autonomy 2013-2023“, EU Strategic Autonomy Monitor: 6.

(27) Gonzalo Escribano, Lara Lázaro Touza, Ignacio Urbasos, „España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos en clima y energía“, Real Instituto Elcano, č. 82. (21. prosince 2022): 4, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari82-2022-escribano-lazaro-urbasos-espana-en-el-mundo-2023-clima-y-energia.pdf> (staženo 10. 5. 2023).

(28) Ahmet Sözen, Nimrod Goren, Camille Limon, „Conflict Resolution in the Mediterranean: Energy as a Potential Game-Changer“, Diplomeds – The Council for Mediterranean Diplomacy and Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), (duben 2023): 52, <http://diplomeds.org/wp-content/uploads/2023/05/Diplomeds.-Conflict-Resolution-in-the-Mediterranean-Energy-as-a-Potential-Game-Changer.pdf> (staženo 10. května 2023).

(29) Haizam Amirah Fernández, Mira Milosevich-Juaristi, Ainhoa Marín Egoscozabal, „España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos en la vecindad“, Real Instituto Elcano, č. 85 (22. prosince 2022): 2, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari85-2022-amirah-milosevich-marin-espana-en-el-mundo-2023-vecindad.pdf> (staženo 25. dubna 2023).

(30) Sözen, Goren, Limon, Conflict Resolution in the Mediterranean: Energy as a Potential Game-Changer, 55.

(31) Fernández, Milosevich-Juaristi, Egoscozabal, España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos en la vecindad, 2.

(32) Ibid., 3.

Díky zlepšení africko-evropských vztahů by se mohla naskytnout i možnost vzniku nových, např. energetických dohod, například po vzoru Evropského společenství uhlí a oceli.⁽³³⁾

Na úrovni EU se Španělsko musí věnovat plánům jako je REPowerEU nebo balíček Fit for 55. Jak bylo zmíněno výše, Španělsko v minulém roce rozšířilo svou solární energetiku. V rámci REPowerEU bude navíc moci prosadit urychlení projektů jako je podpora solární nebo větrné energie, a to společně s podporou tepelných čerpadel nebo dekarbonizace vodíku.

Změnu by Španělsko mohlo přinést i v návrhu reformy reagující na vysoké ceny energií, která je ze září 2021. Tehdy byla reforma odmítnuta EK na základě tvrzení, že krize nepotrvá dlouho. Nicméně krize pokračuje dodnes, a to kvůli válce na Ukrajině. Reforma může při svém úspěchu pozitivně ovlivnit trh s cenami energií.⁽³⁴⁾

Jako stát Pyrenejského poloostrova pak bude na Španělsko brán zřetel jako na významného energetického dodavatele, a to společně s pobaltskými státy. Obě oblasti jsou totiž nejdůležitější co se týče zásob vodíku.

Roli předsednictví tak Španělsko může sehrát i v tématu dekarbonizace vodíku a rozšíření svých již dominantních projektů v dodávkách vodíku do Evropy.⁽³⁵⁾

(33) Ibid., 4.

(34) Escribano, Touza, Urbasos, España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos en clima y energía, 7.

(35) Ibid., 7.

LATINSKÁ AMERIKA

NOVÉ PŘÍLEŽITOSTI V NOVÉ ĚŘE

Narušení globální ekonomiky v posledních letech podnítilo zcela nový vývoj, jako je spojování dodavatelských řetězců, přesouvání výrobních činností do zemí původu (reshoring), přibližování těchto řetězců do blízkých zemí (nearshoring) či regionalizace mezinárodních hospodářských vztahů. Objevily se také výzvy pro volný obchod – v důsledku fragmentace a globalizace způsobené pandemií COVID-19 a válkou na Ukrajině začaly vznikat protekcionistické tendence. Postoj Latinské Ameriky k válce na Ukrajině se však liší.⁽³⁶⁾

Nicméně i když má EU obavy z toho, že Latinská Amerika konflikt neodsoudila a nevaluje na Rusko sankce, národy tohoto kontinentu přesto: (1) požadovaly zastavení násilí a návrat k dialogu a diplomacii; (2) snažily se udržet vztahy a vazby se Západem, Ruskem a Čínou.⁽³⁷⁾

Poslední dvě jmenované země představují pro EU dobrou příležitost k navázání vynikajících vztahů s Latinskou Amerikou, a to jak z pohledu realismu, tak i idealismu. Kromě toho mají evropské země, včetně Španělska, v Latinské Americe velkou institucionální přítomnost. Španělsko se aktivně podílí na Meziamerické rozvojové bance (IDB): na kapitálu banky a na rozpočtu pro zvláštní operace. Patří sem Španělský fond pro spolupráci v oblasti vody a hygieny v Iberoamerice a Karibiku, Španělský všeobecný fond pro spolupráci, Fond pro udržitelnou energii a změnu klimatu, Španělský světoecký fond pro program sociálního podnikání.⁽³⁸⁾

Španělsko je rovněž pozorovatelem v několika organizacích, konkrétně v Organizaci amerických států (OAS)

od roku 1972, v Iberoamerickém integračním sdružení (LAIA) od roku 1982, ve Středoamerickém integračním systému od roku 2004, v Andském společenství národů (CAN) od roku 2011 a v Tichomořské alianci od roku 2012.

Organizace iberoamerických států navíc sídlí v hlavním městě Španělska, v Madridu. To poskytuje příležitost navázat kontakty nejen se španělsky mluvícími státy, ale také s portugalsky mluvícími státy, jako je Brazílie.⁽³⁹⁾

Carlos Malamud, vedoucí analytik pro Latinskou Ameriku v Královském institutu Elcano, vysvětlil vzájemnou závislost Španělska a Latinské Ameriky takto: „*Aby Španělsko bylo přítomno v Latinské Americe, měla by být Latinská Amerika přítomna ve Španělsku.*“⁽⁴⁰⁾ V souvislosti s předsednictvím EU může Španělsko během svého vedení v tomto ohledu převzít iniciativu.

ŠPANĚLSKO-MEXICKÉ VZTAHY

Mexiko je spolu s Brazílií a Argentinou členem skupiny G-20, zatímco Španělsko je stálým pozorovatelem tohoto fóra. Co se týče obou zemí, Španělsko je druhým největším zahraničním investorem v Mexiku, kde má na 6 000 převážně malých a středních podniků, zatímco Mexiko je ve Španělsku šestým největším investorem. Španělské přímé zahraniční investice dosahují 50 mld. EUR, což je 10 % celkových investic, které se soustřeďují do strategických sektorů: finančního, telekomunikačního, infrastrukturního a kulturního. Španělsko je nejvýznamnějším investorem v energetickém sektoru, druhým potom v bankovním a finančním. Proto je pro Španělsko v Latinské Americe Mexiko zřejmě přirozenou volbou.⁽⁴¹⁾

Aby se tak stalo, analytici doporučují, aby spojenectví mezi Španělskem a Mexikem bylo spojenectvím rovnocenných partnerů a aby se v tomto procesu využívaly stávající nástroje, jako je dvoustranná komise.

Objevují se také doporučení posílit vazby mezi španělskými autonomními státy a mexickými státy i obcemi, aby se prohloubila spolupráce na institucionální úrovni. V oblasti kulturní a jazykové diplomacie k tomu již dochází, neboť Španělsko a Mexiko spolupracují

(36) The Ukraine War May Hasten the Return of Great Power Politics in Latin America, Stuenkel, 2022, <https://carnegieendowment.org/2022/06/23/ukraine-war-may-hasten-return-of-great-power-politics-in-latin-america-pub-87381> (staženo 10. května 2023).

(37) Ibid.

(38) “Spain in Ibero-America”, Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación, 2021, <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/Espanalberoamerica.aspx> (staženo 11. května 2023).

(39) Ibid.

(40) “The Relationship Between Spain and Latin America is Increasingly a Two-way Street”, MAPFRE Global Risks - Interview with Carlos Malamud, <https://www.mapfreglobalrisks.com/en/risks-insurance-management/interviews/interview-with-carlos-malamud-the-relationship-between-spain-and-latin-america-increasingly-a-two-way-street/> (staženo 20. května 2023).

(41) “México, tan lejos de Cortés y tan cerca de España”, Malamud C., Nunez Castellano R., 2019, <https://www.realinstitutoelcano.org/comentarios/mexico-tan-lejos-de-cortes-y-tan-cerca-de-espana/> (staženo 13. května 2023).

v rámci iberoamerické spolupráce v Institutu Cervantes, která zahrnuje propagaci španělského jazyka ve světě.⁽⁴²⁾

ČÍNA A JEJÍ VLIV V LATINSKÉ AMERICE

Vzhledem k rozdílům, které mezi EU a Čínou existují v různých otázkách, lze na Čínu nahlížet z širší perspektivy. Čína se stává relevantní také s ohledem na výše uvedené priority v rámci Latinské Ameriky. V současné době je Čína druhým největším obchodním partnerem Latinské Ameriky a největším obchodním partnerem zemí Jižní Ameriky. Pokud jde o rok 2023, k čínské iniciativě „*Pásmo a cesta*“, neboli BRI, se připojilo 21 zemí.⁽⁴³⁾

V rámci obchodních vztahů zde existuje také drobný detail. Ještě na začátku desetiletí 2020 se poptávka po primárních produktech z Číny snížila. Vzhledem k tomu, že Německo bylo hlavním dodavatelem investičních statků do Číny, skončil celý proces nižší poptávkou po latinskoamerických výrobcích v Evropě.⁽⁴⁴⁾ Téma Latinské Ameriky a Číny tedy není izolované, s ohledem na Evropu a tématu globalizace. Zdá se také, že spolupráce se všemi státy (včetně Číny) může být stále podstatnějším krokem v přístupu k těmto otázkám.

Na druhou stranu, pokud chce EU nabídnout Číně alternativu, je důležité nejprve pochopit, co Čína v současné době Latinské Americe nabízí. Kromě toho by bylo vhodné, aby se EU zaměřila na své vlastní silné stránky, např. na svůj institucionální vliv. Objevily se také návrhy, aby EU přinesla zelenou i digitální revoluci jako protiváhu vlivu Číny v regionu.⁽⁴⁵⁾

(42) Ibid.

(43) “China, Latin America brace for deeper ties in BRI cooperation”, GT Staff Reporters, 2023, <https://www.globaltimes.cn/page/202304/1288649.shtml> (staženo 15. května 2023).

(44) “Dudas en América Latina ante el parón de China”, Steinberg F., 2019, <https://www.realinstitutoelcano.org/archive/opinion/dudas-en-america-latina-ante-el-paron-de-china/> (staženo 17. května 2023).

(45) “La presidencia española de la UE abrirá una nueva etapa con Latinoamérica”, Soto M., Moya M., 2022, <https://euroefe.euractiv.es/section/politicas/news/la-presidencia-espanola-de-la-ue-abrira-una-nueva-etapa-con-latinoamerica/> (staženo 17. května 2023).

ZÁVĚR

Předsednictví v Radě EU je v současnosti zatíženo bojem proti ruské agresi na Ukrajině a cílem utvořit Evropu nezávislou na okolí, zejm. na ruských energiích nebo na materiálech dodávaných zejm. z Číny. Začátkem července začne Španělsko předsednictví „nového tria“,⁽⁴⁶⁾ nahrazující skupinu Francie, České republiky a Švédska.

Dne 16. června 2023 premiér Pedro Sánchez představil oficiální body španělského předsednictví: „(1) reindustrializace a otevřená strategická autonomie zaměřené na energii, technologie a zdraví, včetně posílení obchodu s Latinskou Amerikou; (2) zelená tranzice s dokončením balíčku Fit for 55; (3) posílení sociální a ekonomické spravedlnosti skrze fiskální reformy; (4) a posílení evropské jednoty zaměřené na vnitřní trh.“⁽⁴⁷⁾

Na základě španělských mezinárodních zkušeností lze čekat, že druhý semestr 2023 bude důležitým momentem pro vývoj EU, především na bázi Evropské strategické autonomie. Svým vlivem a podstatou může sjednotit nejenom evropské státy, ale i státy Středozemního moře, včetně zlepšení vztahů na evropsko-africké úrovni.

V polovině července 2023 proběhne také Setkání EU a Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC), které bude mít zásadní význam pro obnovení vztahů mezi oběma regiony. Nová agenda pro posílení vztahů EU s CELAC zahrnuje klíčové faktory: obchod, investice a podporu společných hodnot. Poslední bod „budování dynamického mezilidského partnerství“ je však obzvláště důležitý pro podporu vztahů přesahujících vztahy mezi vládami a institucemi.

Kromě toho by k posílení spolupráce mezi EU a CELAC přispělo více významných setkání, jako je např. setkání navržené španělskou vládou v druhé polovině roku 2023.

Lukáš Drobec a Prathamesh Deshpande

DOPORUČENÍ PAC:

1. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky by mělo aktivně rozvíjet dialog se zástupci španělského předsednictví v Radě EU o pokračování pomoci Ukrajině a v tomto ohledu stavět na doposud vybudované pozici České republiky v průběhu českého předsednictví v Radě EU (CZ PRES).
2. Česká republika by měla dále prosazovat v průběhu španělského předsednictví v Radě EU (ES PRES) jednání o plánu na obnovu Ukrajiny a usilovat se španělskými partnery o konkrétní kroky v oblasti rozšíření EU jak ve vztahu k Ukrajině, tak ve vztahu k zemím Západního Balkánu.
3. Vláda České republiky by měla podporovat španělské partnery při prosazování priorit ES PRES v oblasti zdravotní politiky, zejména v oblasti duševního zdraví. Vláda by měla stavět na aktivitách CZ PRES v této oblasti a nabídnout české expertní zkušenosti při naplňování cílů EU v oblasti ochrany a zlepšení fyzického i duševního zdraví Evropanů.
4. Ministerstvo zdravotnictví České republiky by mělo využít příležitosti v průběhu ES PRES k podpoře rozvoje evropského zdravotnického sektoru se současným zapojením českého průmyslu, včetně rozvoje inovací a nových odvětví.
5. Česká republika by měla aktivně rozvíjet spolupráci se španělskými partnery v průběhu ES PRES v oblasti energetiky a průmyslové politiky pro potřeby zelené tranzice. Česká republika by měla využít prostřednictvím nových oblastí spolupráce a partnerství inovativní potenciál Španělska v oblasti energetiky.
6. Česká republika by měla usilovat v průběhu ES PRES o rozvoj obchodních vztahů s regiony, které Španělsko vnímá jako prioritní a strategicky významné pro EU. Zejména se jedná o rozvoj obchodní a ekonomické spolupráce se zeměmi Latinské Ameriky, kde ES PRES bude prosazovat aktivnější politiku ze strany EU.

(46) Nová skupina v rámci předsednictví v Radě EU (Španělsko-Belgie-Maďarsko).

(47) „The president of the Government presents the priorities of the Spanish presidency of the Council of the EU“, Spanish Presidency: Council of the European Union 15. června 2023, <https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/priorities-of-the-spanish-presidency-of-the-council-of-the-eu/> (staženo 16. června 2023).

ZDROJE

1. *Albares avanza a los embajadores europeos de la UE los ejes de la Presidencia Española en 2023*. *La Moncloa*, <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/exteriores/Paginas/2022/120922-albaresembajadores.aspx>, (staženo 1. 5. 2023).
2. *Badillo Ángel, Enríquez Carmen González, Molina Ignacio, Tamames Jorge*. “España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos de influencia e imagen exterior”, *Real Instituto Elcano*, č. 87 (23. prosince 2022): 3-5, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari87-2022-badillo-gonzalez-molina-tamames-espana-en-el-mundo-2023-influencia-imagen-exterior.pdf> (staženo 10. 4. 2023).
3. *Council of the European Union*. „Informal meeting of health ministers, 27-28 July 2023“. *Naposledy upraveno 15. 6. 2023*. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/epsco/2023/07/27-28/> (staženo 15. 6. 2023).
4. *Escribano Gonzalo, Touza Lara Lázaro, Urbasos Ignacio*. “España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos en clima y energía”, *Real Instituto Elcano*, č. 82. (21. 12. 2022): 4-7. <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari82-2022-escribano-lazaro-urbasos-espana-en-el-mundo-2023-clima-y-energia.pdf> (staženo 10. 5. 2023).
5. *European Parliament*. „EU strategic autonomy 2013-2023“, *EU Strategic Autonomy Monitor* (červenec 2022): 6-10, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BRI\(2022\)733589_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733589/EPRS_BRI(2022)733589_EN.pdf) (staženo 22. 11. 2022).
6. *Feás Enrique, García Llorente Raquel, Molina Ignacio, Simon Luis, Tamames Jorge*. “España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos de política europea”, *Real Instituto Elcano*, č. 86 (23. prosince 2022): 6, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari86-2022-feas-garcia-molina-simon-tamames-espana-en-el-mundo-2023-politica-europea.pdf> (staženo 18. 4. 2023).
7. *Feás Enrique, Ricart Raquel Jorge, Martínez José Pablo, Iglesias Miguel Otero, Steinberg Federico*. “España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos económicos y tecnológicos”, *Real Instituto Elcano*, č. 80 (20. prosince 2022): 2-7, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari80-2022-feas-jorge-martinez-otero-steinberg-espana-en-el-mundo-2023-desafios-economicos-y-tecnologicos.pdf> (staženo 20. 4. 2023).
8. *Fernández Haizam Amirah, Milosevich-Juaristi Mira, Egoscózábal Ainhoa Marín*, „España en el mundo 2023: perspectivas y desafíos en la vecindad”, *Real Instituto Elcano*, č. 85 (22. prosince 2022): 2-4, <https://media.realinstitutoelcano.org/wp-content/uploads/2022/12/ari85-2022-amirah-milosevich-marin-espana-en-el-mundo-2023-vecindad.pdf> (staženo 25. 4. 2023).
9. *GT Staff Reporters*. „China, Latin America brace for deeper ties in BRI cooperation“, 2023, <https://www.globaltimes.cn/page/202304/1288649.shtml> (staženo 15. 5. 2023).
10. *Malamud C., Nunez Castellano R.* „México, tan lejos de Cortés y tan cerca de España“, 2019, <https://www.realinstitutoelcano.org/comentarios/mexico-tan-lejos-de-cortes-y-tan-cerca-de-espana/> (staženo 13. 5. 2023).
11. *MAPFRE Global Risks*. “The Relationship Between Spain and Latin America is Increasingly a Two-way Street“, *Interview with Carlos Malamud*, <https://www.mapfreglobalrisks.com/en/risks-insurance-management/interviews/interview-with-carlos-malamud-the-relationship-between-spain-and-latin-america-is-increasingly-a-two-way-street/> (staženo 20. 5. 2023).
12. *Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación*. „Spain in Ibero-America“, 2021, <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/Espanalberoamerica.aspx> (staženo 11. 5. 2023).
13. *Soto M, Moya M.* „La presidencia española de la UE abrirá una nueva etapa con Latinoamérica“, 2022, <https://euroefe.euractiv.es/section/politicas/news/la-presidencia-espanola-de-la-ue-abrira-una-nueva-etapa-con-latinoamerica/> (staženo 17. 5. 2023).
14. *Sözen Ahmet, Goren Nimrod, Limon Camille*. “Conflict Resolution in the Mediterranean: Energy as a Potential Game-Changer”, *Diplomeds – The Council for Mediterranean Diplomacy and Friedrich-Ebert-Stiftung (FES)*, (duben 2023): 52-55. <http://diplomeds.org/wp-content/uploads/2023/05/Diplomeds.-Conflict-Resolution-in-the-Mediterranean-Energy-as-a-Potential-Game-Changer.pdf> (staženo 10. 5. 2023).
15. *Spanish Presidency: Council of the European Union*. „The president of the Government presents the priorities of the Spanish presidency of the Council of the EU“, 15. června 2023, <https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/priorities-of-the-spanish-presidency-of-the-council-of-the-eu/> (staženo 16. 6. 2023).
16. *Stuenkel*. „The Ukraine War May Hasten the Return of Great Power Politics in Latin America“, 2022, <https://carnegieendowment.org/2022/06/23/ukraine-war-may-hasten-return-of-great-power-politics-in-latin-america-pub-87381> (staženo 10. 5. 2023).
17. *Steinberg F.* „Dudas en América Latina ante el parón de China“, 2019, <https://www.realinstitutoelcano.org/archive/opinion/dudas-en-america-latina-ante-el-paron-de-china/> (staženo 17. 5. 2023).

Progressivní analytické centrum, o. p. s.
<https://progresivnicentrum.eu/>